

Heldendood van Gabrielle Petit. (Blz. 404.)

Om vijf uur werd Gabrielle wakker.

— Ik heb te lang geslapen, zei ze tot Otto. Waarom hebt ge me gewekt, zooals ik het u gevraagd heb?

— Ik durfde niet, ge slaapt zoo rustig... en uw ontwaken...

— Is dat voor den dood. Ge wist toch wel, dat ik niet bevreesd n. De tijd is kostbaar, en zich dan nog overslapen...

Ze schreef vlug twee brieven, een voor haar meter en een voor haar tante.

Ook aan haar neef schreef ze een brief, waarvan de inhoud luidde :

Beste Neef,

In der haast schrijf ik u mijn vaarwel. Het is vijf uur in den morgen. (Belgisch uur). Nog enkele kwartiertjes blijven mij te leven over. Ik dank u uit ganscher harte voor al het goede, dat gij voor mij hebt gedaan. Tot mijn laatsten stond zal ik mij uwer gedenken.

Ik voel geen vrees en zal tot mijn jongsten stond mijn kalmte bewaren.

Mochtet gij, lieve weldoener, gelukkig en nog lange jaren leven. Vaarwel, lieve weldoener.

*Uw kleine beschermeling,
Gabrielle Petit.*

Een soldaat kwam binnen.

— De aalmoezenier zal u de H. Kommunie brengen, zei hij.

— Goed, ik ben gereed, wacht ik zal het tafeltje opschikken; en er mijn laatste geschenken voor mijn geliefden bij leggen, dan zijn ze als gedachtenissen geheiligd.

De soldaat had een wit kleed en Gabrielle spreidde het zelf uit.

— Hier zijn kaarsen, ik zal ze aansteken, hernam de soldaat.

— O, neen, laat mij het doen, zoodra ik de bel hoor.

Kalm schikte ze alles voor de laatste plechtigheid.

Men zag geen zweem van vrees bij haar.

Daar rinkelde een bel.

Gabrielle stak de kaarsen aan. De soldaten gingen heen.

De veroordeelde knielde eerbiedig neer.

De Heer zelf verscheen in haar cel, de Trooster der bedrukten, de Goede Herder zijner schapen, Christus, die zijn leven gaf voor de zijnen.

En Gabrielle ontving met vreugde de H. Kommunie, die haar zeer sterkte.

Ze dankte den geestelijke en zei, dat zij zonder haat of wrok stierf. Ze had hem haar geschreven biecht overhandigd, met verzoek den brief aan een Belgisch priester te bezorgen.

Dan nuttigde ze wat voedsel.

— Nu mogen ze komen, ik ben bereid, sprak ze rustig.

XXXV.

Een auto stond voor de gevangenis.

Men kwam Gabrielle Petit halen.

De veroordeelde kuste nog eens het kruisbeeld ; dan deed ze haar mantel aan.

Ze was klaar. Vlug stapte ze uit haar cel.

Menige medelijdende blik werd op haar geworpen.

Ze groette en stapte dan in het rijtuig.

De deuren der gevangenis vielen weer achter haar dicht.

Wat had men haar daar binnen gefolterd !

Alles was nu voorbij. Ze had stand gehouden.

Nog een kleine wijle en ze zou bij den Heer zijn.

Brussel had meer martelaars gekend. Wie herinnert zich niet het lot van Egmont en Hoorne en Frans Anneessens ? Toen ook heerschte de terreur.

Alva's tijd of die der Oostenrijksche overheersching was teruggekeerd.

Maar in die dagen mocht een martelaar sterven te midden van zijn volk, dat door zijn aanwezigheid hem bemoedigde. En men gevoelde meer het gebrachte offer.

De Duitscher maakte zijn slachtoffers af, bijna in 't geheim, op een schietbaan. En het volk vernam het pas, als het vonnis voltrokken was.

De auto reed nu naar de nationale schietbaan.

Onderweg bad Gabrielle Petit.

De Duitse aalmoezenier zat naast haar en hoorde hoe zij aan 't einde van een Ave telkens met nadruk zegde : « Nu en in het uur van onzen dood ».

De geestelijke moest haar bewonderen. O, waarom protesteerde hij bij zijn meesters niet tegen dezen moord ?

Zijn ambt, zijn zending dwongen hem daar toch toe.

De auto kwam op de schietbaan aan.

— We zijn er ! klonk het.

Het peloton soldaten was ter plaatse. Een doods-kist stond ter zijde. Ook het graf was alreeds gedolven.

De Duitse organisatie had alles tot in de minste bijzonderheden geregeld.

Gabrielle stapte uit. Ze was wat bleek.

Een soldaat hield dit voor vrees.

Hij wilde haar ondersteunen.

Zij stootte hem af en zei met luide stem :

— Ik dank u, mijnheer, maar ik heb uw hulp niet noodig. Gij zult zien, hoe een Belgisch meisje kan sterven.

Zij had het visioen dikwijls gezien, na dien eersten indruk bij Maubeuge, waar ze getuige was, hoe soldaten een vrouw wegleidden, om ze neer te schieten.

Het visioen was thans werkelijkheid geworden. Ginds stonden soldaten bij een officier met getrokken degen.

Een degen, in dienst van een moord.

Gabrielle prevelde een gebed. Diep toch kwam het haar uit 't hart. Vlug schreed ze voorwaarts en plaatste zich voor het peloton.

En nog zag men geen vrees bij haar.

Een hemelsche glans lag over haar wezen.

Kalm en gelaten staarde haar blik naar de mannen, die haar jong leven moesten breken.

Een soldaat snelde toe met een doek, om dezen voor haar oogen te binden.

— Neen, geen band, zei Gabrielle met vaste stem.

Hij wilde haar dien toch voorbinden.

Met geweld stootte ze hem af en riep duidelijk :

— Eerbiedig ten minste den laatsten wensch van een vrouw, die gaat sterven.

Ieder stond als verstomd.

Gabrielle groette den aalmoezenier, den officier en de soldaten en fier richtte ze zich op.

Indrukwekkend stond ze daar in haar mantel, als een kind de Moeder der Smarten toegewijd.

Op haar zacht gelaat lag vrede.

Onbevreesd staarde haar blik in den loop der geweren, op haar gericht.

De officier gaf het teeken.

Schoten knalden, maar boven het vuren, helmde haar stem :

— Vive la Belgique ! Vive...

Toen zakte het lichaam neer. Een dokter snelde toe.

Gabrielle Petit, door de kogels geraakt, had haar ziele aan God overgegeven.

Bloed zijpelde door haar kleeren.

Nooit was er edeler gestort.

Soldaten namen het lichaam op en legden het in de eenvoudige kist, welke men onmiddellijk op de schietbaan begroef, waar reeds andere helden sliepen, en ook Miss Cavell rustte.

De misdaad was voltrokken.

Maar ook was het hooge offer gebracht.

BESLUIT.

De bevolking van Brussel las dien dag, dat Gabrielle Petit voor spionage door het veldgerecht ter dood veroordeeld werd en het vonnis dien morgen voltrokken was.

Het roode plakkaat deed aan bloed denken, bloed dat Duitschlands schild weer bevlekte.

Berthe en haar vader vernamen zoo den dood der heldin. Weenend gingen ze naar hun verblijf.

Het meisje zou kost wat kost alles aan haar verloofde laten weten. Ze wilde dat het in het leger bekend zou zijn, hoe Gabrielle Petit voor haar taak het leven offerde.

En zij en de andere medewerkers besloten den arbeid voort te zetten. Ze waren zulks aan haar nagedachtenis verplicht.

De bijzonderheden der terechtstelling werden bekend.

Mejuffer Segard en Hélène trachtten elkander te troosten.

Elza Wolff te Aken vernam ook, dat een meisje te Brussel gefusilleerd was.

De ouders Herder hadden het doodsbericht van hun zoon ontvangen en de vader liet een groote advertentie in een stedelijk blad zetten.

Elza walgde van zijn cynische houding. De man, die den oorlog beminde, omdat deze hem voordeel bracht, gebruikte het sneuvelen van zijn zoon als eigen reclame.

Elza wist, waarvoor Diederich den dood zocht en ze gevoelde diep medelijden met hem, en kon weer in liefde aan hem denken.

Zij had toen de scheiding niet gezocht. Ze vervloekte nog meer den oorlog en verliet haar huis, waar ook haar vader nog altijd den krijg vergoedde. Het meisje ging zieken verplegen.

Petermann zocht nieuwe slachtoffers.

Eene maand na den dood der martelares, deed het Syndikaat van Reizigers en Bedienden eenen dienst voor hare zielerust zingen. Het was den 1^{en} Mei 1916, in de kerk der Rijke Klaren, te Brussel. De tempel was bomvol. Na het Evangelie, sprak priester Cardyn, bestuurder van maatschappelijke werken, de lijkrede uit. Ondanks het regiem van verdrukking waaronder we toen leefden, huldigde hij in hartroerende woorden het leven van die « sterke maagd », zonder vrees of blaam, wier zwakheid de macht had overwonnen. Hij noemde haar het zinnebeeld van België, welks onverwinnelijk uithoudingsvermogen ten slotte over zijne voorloopig almachtige vijanden zou zegepralen...

Dan verliepen twee jaren en half in Deutsche verdrukking. De onverbiddelijke Falkenhausen volgde den schrikkelijken von Bissing op. Overal hoorde men slechts van willekeurige aanhoudingen, wreede opsluitingen, barbaarsche strafuitvoeringen, diefstallen, plunderingen en rooverijen, huiszoekingen en opeischingen, onbeschaamd bederf, cynische schending van alle goddelijke en menschelijke wetten. Nooit, sinds 's menschen geheugen, had hatelijker verdrukking het daglicht gezien.

Alle geesels troffen tegelijkertijd die arme Belgen, krachteloos gemaakt door den angst en de ellende, maar waarvan niets de fiere en ontembare ziel kon nederslaan.

Neen. Niets!

In de somberste oogenblikken dacht men aan de soldaten van den IJzer en aan de martelaars. Ik beken — 't is M. Van Overbergh die spreekt, — dat de gedachtenis van Gabrielle Petit mij meer dan eens opbeurde. Mejuffer Helena Petit bracht mij een portret van hare zuster. Een mijner vrienden maakte er eene prachtige vergrooting van, die, door de vaderlandsche kleuren omringd, op de eereplaats van mijn salon werd gehangen. Tijdens eene huiszoeking vroeg een Deutsche politiemans:

— Wie is dat meisje met dat trotsch voorkomen?
— Dat is onze Jeanne d'Arc!

En daar de speurhond aandrong, somde ik in éénen adem op:
— Groet mejuffer Gabrielle Petit, 23 jaar oud, door den vijand doodgeschoten ten gevolge eener veroordeeling door het Duitsch krijgsgerecht, uit hoofde van verspieding. Volgens de verklaring der beschuldiging zelve veroorzaakte zij de vernieling van verscheidene Deutsche regimenten; zij verschaftte aan talrijke Belgische soldaten de middelen om de grens te overschrijden; zij toonde eene onvergelykelijke dapperheid bij hare ondervragingen; zonder eenige zwakheid verdroeg zij de

slechtste behandelingen; zij stierf rechtstaand en zonder blinddoek, met de oogen op het strafuitvoerspeloton gericht, den glimlach op de lippen en roepend: « Leve België! Leve de Koning! »

Tot mijne groote verwondering, nam de Duitscher zijne pet af, boog diep voor het portret en zegde mij in goed Fransch:

— Mijnheer, ik ben Lotharinger en ik begrijp u; maar ik raad u uwe woorden niet te herhalen in bijzijn van mijne kollega's, die boven bezig zijn. Ondervraagt men u, vergenoeg u dan met te antwoorden, dat het eene uwer bloedverwanten is, wie de familie eene bijzondere vereering toedraagt...

* * *

Toen het land bevrijd was, werd Gabrielle Petit ontgraven.

Den 29^{en} Mei 1919 leidde de gemeente Schaarbeek haar op indrukwekkende wijze ten grave.

In de Nationale Schietbaan, waar zij zoo heldhaftig viel, voerde Cyriel van Overbergh het woord. In zijn rede komen woorden voor die niemand lezen kan zonder diep ontroerd te worden.

Wij halen hier eenige regels aan:

« Bij onze intrede in dit somber gebouw, zei C. van Overbergh, wordt ons hart door twee gevoelens bestormd.

Het eerste is een diepe afschuw voor het regiem van dwingelandij, dat ons gedurende vijftig maanden verdrukte en uitliep op die afgrijsselijke rechterlijke moorden, die het openbaar geweten in opstand brachten.

Het tweede is eene grenzenlooze bewondering voor die slachtoffers der brutale macht die, ieder op zijne beurt, op hun uur rechtstonden om, ten aanschijn van den machtelozen vervolger, de schoonheid der aan den dienst van het verdrukte Vaderland gewijde zielen te doen uitschitteren.

Ze zijn hier met een-en-veertig, die vaderlanders-martelaars, negen-en-dertig mannen en twee vrouwen, op goed geluk begraven naarmate de strafuitvoeringen gebeurden; en het geheel hunner vaderlandslievende gebaren vormt een zedelijk erfgoed, dat België bij den wereldoorlog heeft veroverd.

De graven der twee vrouwen zijn als een heerlijk zinnebeeld van het ideaal van dezen oorlog. Zij herinneren het jonge België, dat niet aarzelde alles voor de eer te slachtofferen, en het oude Engeland, dat

niet aarzelde alles te wagen voor België, voor de vrijwaring van het verdrag, grondwet der beschaving.

Miss Cavell is wel de dochter van dat doorluchtig angel-saksisch ras, koelbloedig besloten alle hinderpalen te overwinnen om het doel te bereiken, volhardend, zelfbewust, zichzelf meester en vol kracht in de daad.

Mejuffer Petit is de waardige erfgename van ons ras, eenvoudig, eerlijk, vol leven, het oog gericht op het ideaal en daarvoor zonder tellen of nadenken, in gansch de verrukking harer geestdrift, al hare krachten offerend.

Bij het begin van den oorlog worden beiden ziekendienststers, omdat dit beroep als de krijgsdienst der vrouw is...

Maar alras drijft de ijver haar naar gevaarvoller toewijdingen. De eene gelijk de andere vergemakkelijken den overtocht der grens aan jongelingen die, gelukkiger dan zij, zich bij de legers van het Recht kunnen gaan voegen en aan den strijd deelnemen.

Onder betichting van die zoogezegde « misdaad » tegen den bezetter, worden beiden aangehouden, maar terwijl Gabrielle Petit ditmaal aan de handen harer beschuldigers kan ontsnappen, wordt miss Cavell gevonnisd, veroordeeld en onmeedoogend en zonder uitstel doodgeschoten, en die politieke moord maakt de verontwaardiging der heele wereld gaande. Eenige maanden later, zal Gabrielle Petit op hare beurt worden aangehouden, gefolterd, en zonder medelijden getroffen. En de onpartijdige geschiedenis zal moeilijk kunnen zeggen wie van beiden de dapperste was in de folteringen en in den dood.

Allebei zullen in de hoogste mate in de menschelijke vereering blijven aangeschreven.

Wanneer een Engelschman, een Belg, een Geallieerde of zelfs een eenvoudig burger der beschaving voorbij die graven zal komen, zal hij eerbiedig en ontroerd het hoofd buigen en zich herinneren, dat de vrouwen, die in deze rustplaats liggen, voor het Recht en het Heil der wereld geleden hebben en gestorven zijn.

Wat de bewondering nog grooter zal maken is, dat Gabrielle Petit zich niet bij het overbrengen van soldaten heeft bepaald; zij is verder, hooger gegaan: zij heeft zich ook geheel en zonder beperking gewijd aan den ondankbaarsten, moeilijksten, gevaarlijksten militairen dienst, aan dien der inlichtingen.

Gij kent hare geschiedenis, schoon als een tooversprookje. »

* * *

Toen werd haar stoffelijk overschot gedragen naar het stadhuis van Schaarbeek.

Nooit zag men zooveel volk op de baan, nooit bemerkte men zulk een ontroerd publiek.

In den onmetelijken stoet waren al de overheden. Het lijk was gehuld in het nationale vaandel en op een der affuiten geplaatst der kanonnen, die het offensief van September-Oktober 1918 hadden meegemaakt.

De meesten onzer glorieus regimenten bewezen de eer. Al de leden van het Belgisch Rood-Kruis waren aanwezig. Meer dan drie honderd kronen waren uit al de hoeken van het land gekomen.

Na de vertegenwoordigers der Koninklijke familie, van het goevernement en de ministers der Bondgenooten, kwamen drie duizend politieke gevangenen, vaderlandsche genootschappen, afgevaardigden der dapperen van Luik, Halen, Antwerpen, Namen, en van den IJzer, de inlichtingsdiensten van den generalen staf, vertegenwoordigers van het leger der bondgenooten, afgevaardigden der magistratuur, der politiek, van gemeenten, provinciën, van wetenschappen, kunsten, syndicaten, enz., enz.

In de rouwstraten hingen al de vlaggen half top, zweeg het volk met den krop in de keel en stonden de kinderen der scholen, de maatschappijen en gilden in haag. Toen het lijk van het nederige meisje verscheen, negen al de vanen halfwaarts de kist, ontdekten de mannen het hoofd, schreiden de vrouwen.

In de prachtige rouwkapel ten stadhuize, badend in het licht van honderden gloeilampen, volgeperst tot aan den nok met bloemen, sprak de eerste minister M. Delacroix en eindigde met den uitroep:

« *Belgische vrouwen, zij is uw nationale heldin.* »

Toen de Eerste Minister had uitgesproken, zag men een feit geschieden zonder voorgaande.

De slanke gestalte onzer beminde Koningin Elisabeth trad vooruit en met eigen handen spelde zij op de doodsbare het Kruis van Ridder in de Leopoldsorde (1).

(1) In het « Staatsblad » werd die benoeming met de volgende woorden verzegeld:

« Echte nationale heldin, wier nederig bestaan met roem omkranst werd. Na haar verloofde door het gevaarlijk net over de grenzen naar het front te hebben gebracht, keert zij naar België weder om zich ten volle aan den verspiedersdienst te wijden. Haar moeilijk en gevaarlijk werk verricht zij met een buitengewone intelligentie en een mannelijken moed. Aangehouden, verbaast zij haar beulen door haar zielekracht; ter dood veroordeeld neemt zij

Op de stoep der Ste-Maria's kerk, wiens gesternden koepeltoren over de stad weegt en waarop in deze opperste ure van roem ieders oog gericht is, wacht Mgr. Mercier, omgeven van een groote schare geestelijken, de martelaars op.

Na den lijkdienst klimt de Kardinaal op den predikstoel en spreekt met klare stem de volgende ontroerende woorden :

« Opvoeders, schrijft haar naam in uw boeken, beitel hem op den gevel uwer scholen ! En gij, mijn geliefde Broeders, schrijft haar naam in uw harte ! Zulke levens leeren ons goed te sterven en zulke dood ons goed te leven ! »

Op het kerkhof verdrong zich de menigte. Velen spraken hier haar laatsten lof. In naam van het gemeentebestuur van Schaarbeek sprak schepen Foucart de laatste.

* * *

Op Zondag 21 September 1919, had te Doornik eene prachtige betooging plaats, ter eere van het moedig kind van de stad der Vijf Torens.

Na den plechtigen lijkdienst werd door den deken van O.-L.-Vrouw eene ontroerende lijkrede gehouden, welke hij aldus eindigde : « Er ligt in dat leven en in dien dood eene heerlijke les voor onze jeugd : Het is de weg van den plicht, van de christene en vaderlandsche deugd, dien Gabrielle Petit gebaad heeft. Eere aan dat kind, welks naam in alle Belgische harten voor eeuwig met de stralen der zuiverste glorie zal omkransd blijven ! »

Daarna had eene betooging plaats bij de woning, welke de heldin zag geboren worden en die door de gevechten van het laatste offensief fel heeft geleden.

In eene welsprekende redevoering, verheerlijkte M. Masson, minister van Oorlog, de rol « der groote vaderlandsminnende Gabrielle Petit, wier onbevlekt leven en tot het hoogste punt gedreven heldenmoed na haar honderden vrouwen hebben aangespoord zich voor het Vaderland op te offeren ».

De stad Doornik gaf den naam van Gabrielle Petit aan eene harer openbare plaatsen.

met zich mede het geheim waarvan zoovele levens afhangen. In haar laatsten nacht verbaast zij haar vijanden door haar kalmte en de verhevenheid harer ziel. Zij viel op twintigjarigen leeftijd, weigerend zich te laten blinddoeken, trots rechtopstaand onder den kreet: « Leve België ! Leve de... »

* * *

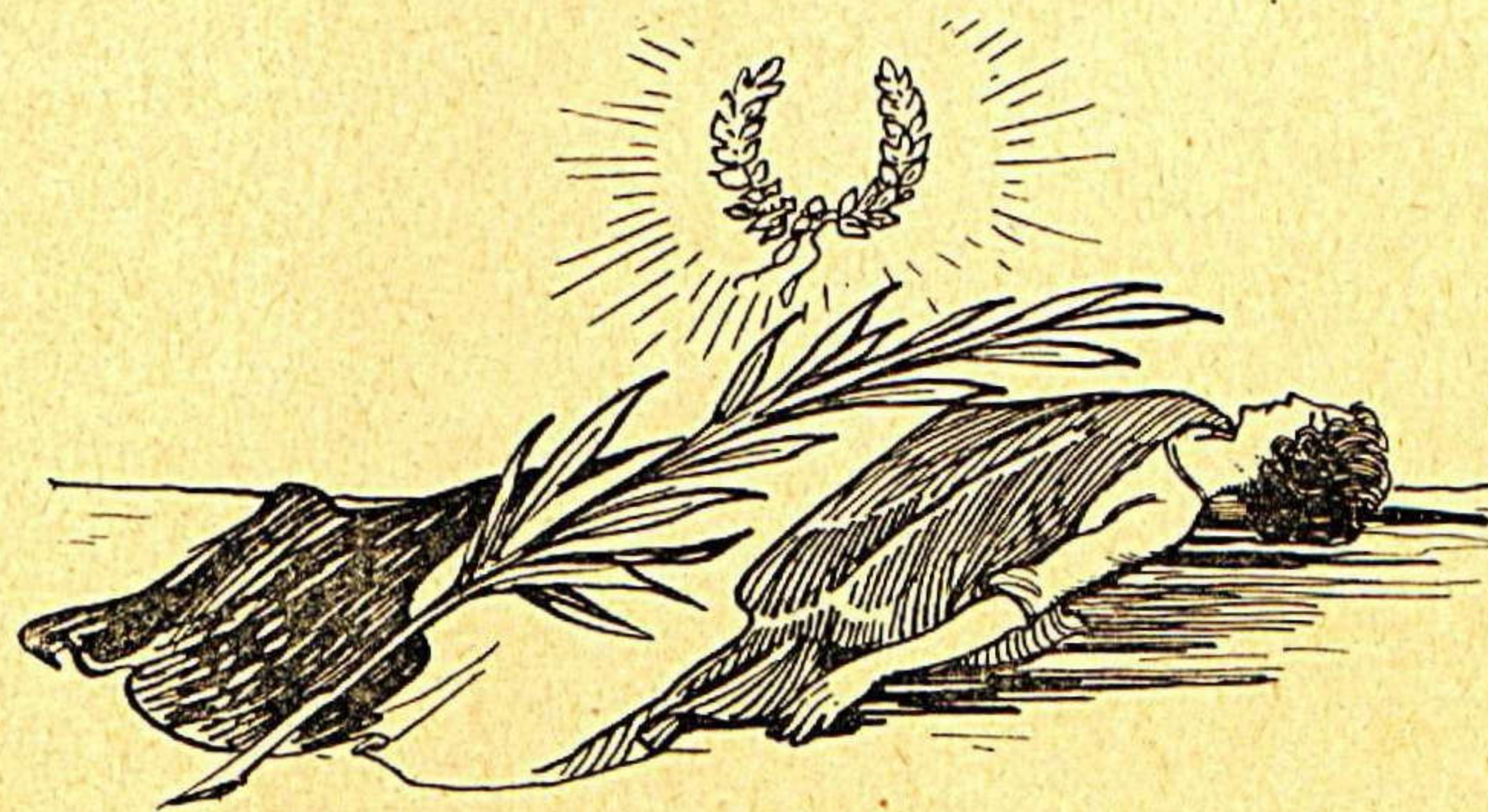
Op het doodsbeeldeken leest men : « Godvruchtig aandenken van mejuffer Gabrielle Petit, geboren te Doornik, den 20ⁿ Februari 1893, doodgeschoten voor aan het Vaderland bewezen diensten, den 1ⁿ April 1916. »

Op de achterzijde komt een Fransch gedichtje voor, onder dagtekening 1 April 1917, dat wij meenen aldus te mogen vertalen :

« Aan uwe geliefde en betreurde nagedachtenis ! Voor eene heilige zaak stierft gij op het veld van eer, zonder één spijt, zonder één traan.

» Gij gaaft alles aan den geboortegrond, aan het Vaderland : Uw bloed, uw leven, uwe jeugd en uwe toekomst, uwen droom en uwe dierbare herinnering.

» Uwe verknochtheid aan het Land zal door de geschiedenis worden opgeteekend en in ons geheugen gegrift blijven, o martelares, wier hart reiner was dan eene lelie ! »

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN